

Megkezd?dött a magyar történelmet megjelenít? szobrok „levadászása”

2020 szeptember 05. Flag

Szöveg méret

90
Mentés

- 0

Értékelés kiválasztása
Még nincs értékelve

Mérték

Nem véletlenül váltak a rombolás áldozatává a millenniumi emlékm?vek.

Trianon 100 – Az impériumváltás után megkezd?dött a magyar történelmet megjelenít? szobrok „levadászása”

A szoborrombolás, az emlékm?vek elpusztítása nemcsak az azokat felállító hatalommal való leszámolás egyik eleme, hanem megfogalmazódik benne a félelem és a frusztráció is. Nem véletlenül váltak a rombolás áldozatává a millenniumi emlékm?vek, a magyar szabadságharc, a m?vészet nagyjainak és az uralkodóknak a szobrai.

Az uralkodóábrázolások közül az egyik legjelent?sebb a Pozsonyban felállított Mária Terézia-emlékm?, az újkori magyar szobrászat els? lovas ábrázolása, a pozsonyi születés? Fadrusz János m?ve. A háromrészes kompozíció a honfoglalás ezeréves évfordulójára készült, erre a talapzatán lev? felirat is felhívta a figyelmet, valamint a nevezetes 1741-es országgy?lésnek is emléket állított, amikor a magyar rendek az osztrák örökösödési háborúban a szorongatott királyn? mellé álltak.

„Hol most új bánat árvul a ligetben / S a márványszép királyn? téli estben / Magyarjaira vár a Duna mellett” – így ír a szoborról Juhász Gyula Magyar Straszburgok cím? versében nem sokkal Pozsony megszállása után. Már nem sokáig állt és várt ott a m?, mert 1921. október 26-án elkezdték a bontását. „Szemtanúk er?sítik meg a példátlan vandalizmus hihetetlennek tetsz? hírét, amely világgá kiáltja a cseh kultúrfölény gyalázatos hazugságát. Vés?vel, hajókötéllel, kalapáccsal estek neki a »m?vészetbarát« cseh légionáriusok a remek szobornak s barbár módon megsemmisítették” – írta a rombolás után néhány nappal a Pesti Napló. A márványból faragott szobrokat összezúzták, fejüket letörték. Két év múlva, 1923. december 8-án a Pesti Napló újságírója arról számolt be, hogy „Pozsonyban ma már sajnálják a szép szobor elmúlását. Kár érte – mondják –, Fadrusz szlovák m?vész volt.” (A szobor másolatát 2018-ban felállították.)

Nemcsak a Felvidéken, hanem a többi elcsatolt területen is elszántan törekedtek a múlt szellemi és tárgyi emlékeinek megsemmisítésére. A partiumi Nagykároly 1920-ig Szatmár vármegye központja, amely vármegyének egykoron a Himnusz szerz?je, Kölcsey Ferenc volt a f?jegyz?je és országgy?lési képvisel?je. A város szoborral szeretett volna tisztelegni a nagy magyar költ? emléke el?tt. A szoborállítás kezdeményez?je, Károlyi István gróf 1890-ben, a költ? születésének centenáriumán körlevelet bocsátott ki. Az alkotásra rövid id? alatt tekintélyes adomány gy?lt össze. Kölcsey szobrát a Károlyi-kastély parkjában állították fel, és 1897-ben leplezték le. Talapzata szabálytalan alakú sziklaforma, azon elöl a Kölcsey név, a hátsó oldalon a Himnusz kezd?sora volt olvasható. A költ?t karosszékben ülve, a reformkort idéz? ruhában jelenítette meg a szobrász. A figura alakja két méternél kicsit magasabb volt, és a talapzatával együtt ötméteres m? és a körülötte lev? fák, valamint a távolabbi kastély épülete között harmonikus térkapcsolat alakult ki. A nagykárolyi Kölcsey-szobor még hosszú évtizedekig az egyetlen köztéri emlékm?ve volt a Himnusz költ?jének.

Megformálója, Kallós Ede (1866–1950) korának egyik kiemelked? m?vésze volt. Az ? plasztikái díszítették a Nyitra melletti Zobor-hegyen álló Ezredévi emlékm?vet is – ezt 1921 februárjában lerombolták –, és az ? alkotása az ópusztaszeri emlékm?vön látható Árpád-szobor. Kallós részt vett a Kossuth-szobrok mintázásában. Kossuth Lajosnak már a halálának az évében, 1894-ben állítottak szobrot, amit ezután országszerte szép számú m? követett.

A nagykárolyiak 1902-ben, Kossuth századik születésnapján határozták el, hogy városukban szobrot állítanak a szabadságharc vezet?jének. A pénzt ebben az esetben is gy?jtéssel teremtették el?, ebben a Károlyi család több tagja is részt vett, jelent?s összegekkel támogatva a felállítandó emlékm?vet. 1905-ben már elegend? pénz állt rendelkezésre, ekkor a szoborbizottság felkérte Róna Józsefet, aki az els? egész alakos Kossuth-szobrot mintázta – ezt 1898-ban Miskolcon avatták fel – és Kallós Edét, hogy készítsék el a Kossuth-szobor modelljét. A felkérésben szerepet játszott Kallós kit?n? Kölcsey-szobra és a Kossuth-szobrok mintázásában való jártassága is, hiszen a hódmez?vásárhelyi alkotását 1903-ban, a makóit 1905-ben avatták fel. A nagykárolyiak a két mintából végül Kallós Ede alkotását választották.

A m?vet 1908. május 28-án avatták fel pompás ünnepség keretében. Kossuth Lajos ércbe öntött álló alakja három egymásba olvadó mészk?oszlopon állt.

Nagykárolyba 1919-ben vonult be a román hadsereg, és a várost, amelynek népessége ekkor 98 százalékban magyar volt, az új államhoz csatolták. A megszálló új hatalom emberei el?szeretettel pusztították el a Kossuth-szobrokat. Erre a sorsra jutott 1919-ben többek között a marosvásárhelyi, a nagyszalontai, a rozsnyói, a losonci. A nagykárolyi sem kerülhette el sorsát: 1921 áprilisában egy éjszaka, nyakára kötelet kötve, ledöntötték azt. A szobor nem tört el, és ezután a városi gazdahivatal bejáratánál helyezték el, ahol a pásztorok subájuk fogasaként használták. 1930-ban született meg az az ötlet, hogy az alkotást az evangélikus templomban helyezzék el. Az új román polgármester azonban ezt megtagadta, és a Kossuth-alakot fáskamrába vitette, ahol 1932-ben egy éjjel ismeretlen tettesek lef?részelték a fejét. Nem sokkal kés?bb a polgármester részvételével hajnali négy órakor

vasdorongokkal elkezdték a szobor talapzatát bontani, ami a város vezet?inek okot adott arra, hogy elrendeljék a megrongált posztamens teljes elbontását. Ezzel együtt eltüntették a Pet?fi- és a Révay-emléktáblákat is. „Azóta a nagykárolyi magyarság állandó rettegésben él. […] Nagykároly városának van még egy gyönyör? emléke: a Kölcsey-szobor. […] A Kossuth-szobor lerombolása után ellen?rizhetetlen hírek keltek szárnyra, hogy rövidesen sor kerül a Kölcsey-szobor eltávolítására is” – olvashatjuk a Keleti Ujság 1933. június 3-án megjelent számában. A sejtések hamarosan igazolódtak. A következ? évben ismét csak éjjel lef?részelték a szobor fejét, amelyet az ismeretlen elkövet?k magukkal vittek. Helyére levágott leveles ágakat t?ztek. A szobortöredéket néhány nap múlva lebontották, elszállították, és kés?bb beolvasztották. A lefejezett szobor a kultúrát és a m?vészetet szimbolizálja, írta az eset után a Brassói Lapok, majd úgy folytatta, hogy „jaj annak a szellemnek, amely a kultúrától és a m?vészett?l irtózik” – és szobrokat rombol.

Nagykárolyban, miután a város visszakerült Magyarországhoz, 1940. november 7-én szobor- és emlékm?bizottság alakult, amely az elpusztított Kossuth- és Kölcsey-alakok, valamint az összetört Révai- és Pet?fi-emléktáblák visszaállítását t?zte ki célul. A Nagykárolyi Kölcsey Egyesület 1941. október 22-én tartott ülésén elhatározta, hogy pénzalapot létesítenek a Kölcsey-szobor újraöntésére. A Keleti Ujság 1944. március 22-i számában beszámolt arról, hogy Kölcsey szobrát ismét felállítják, a háború és az utána következ? változások azonban még a reményt is elorozták.
A nagykárolyi Kölcsey-szobor mégsem ismeretlen számunkra, mert a f?város megbízásából Kallós Ede újramintázta a költ? alakját, amelyet a budapesti Batthyány téri park közepén 1939 júniusában másodszor lepleztek le. A szobrot itt is magas talapzatra helyezték. Egy évtizedig állt itt, majd 1950-ben a metró építésekor lebontották, és csak 1974-ben állították fel újra. Ekkor azonban a tér szélére, kétlépcs?s, a járda szintjénél alig magasabb posztamensre került. Körbejárhatósága is megsz?nt, mert mögé falat építettek, amely a földalatti szell?z?jét takarja. A falat borító márványlapokra a költ? Huszt cím? versének utolsó két sorát vésték fel…

Ludmann Mihály - www.magyarnemzet.hu

Tisztelt olvasók!
Legyenek olyan kedvesek és támogassák "lájkukkal" a **Flag Polgári Magazin** Twitter oldalát a következ? címen: https://twitter.com/syracuse73. illetve a Facebook oldalát pedig az alábbi címen: https://www.facebook.com/flagmagazin
- Minden "lájk számít, segíti a magazin m?ködését!

Köszönettel és barátsággal!

www.flagmagazin.hu

Ajánló